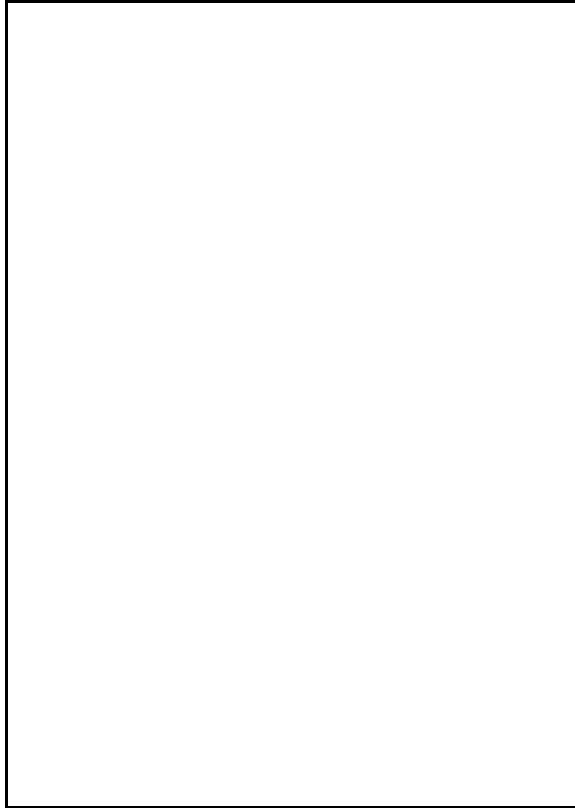

V E R E N I G I N G V A N
RELIGIEUS - WETENSCHAPPELIJKE BIBLIOTHECARISSEN

V. R. B.
I N F O R M A T I E

Minderbroedersstraat 5, 3800 Sint-Truiden, Driemaandelijks tijdschrift, 31(2001)1-4
ISSN: 0777-6306, Afgiftekantoor: 3001 Heverlee (Leuven)

V. R. B.
I N F O R M A T I E

31 (2001) 1-4

I N H O U D

F. VAN SEGBROECK, <i>Nieuwe Nederlandse Bijbelvertaling</i>	3
R. VAN DRIESSCHE & L. DE VOS, <i>Cageweb</i>	10
K. VAN DE CASTEELE, <i>Verslag van de lentevergadering te Leuven</i>	23
K. VAN DE CASTEELE, <i>Verslag van de herfstvergadering te Brugge</i>	29
<i>Mededelingen</i>	33

ISSN: 0777-6306

Dit tijdschrift werd opgemaakt in de
Bibliotheek van de Faculteit Godgeleerdheid.
Redactie: Kris Van de Casteele.
Typografie: Ariane Titeca.

Verantwoordelijke uitgever: E. D'hondt.

NIEUWE NEDERLANDSE BIJBELVERTALING

FRANS VAN SEGBROECK¹

Op 13 en 14 september 2001 hielden de twintig vertalers die werken aan de nieuwe bijbelvertaling, samen met coördinatoren en supervisors, een seminar in het Paus Adrianuscollege te Leuven. Voor de laatste maal, werd er gezegd. Want eind 2004 hoopt men de vertaling op de markt te kunnen brengen. En op 3 oktober worden in Amsterdam alle supervisors en al wie bij het werk betrokken is samen geroepen om kennis te maken met de vorderingen van de vertaalarbeid en ook met de manier waarop andere landen, zoals Zweden, recent een gelijkaardige onderneming tot een goed einde hebben gebracht. Een goede gelegenheid dus om wat informatie te geven over een project dat in Vlaanderen – anders dan in Nederland – weinig aandacht krijgt.

Intentieverklaring

Het was op 25 februari 1993 dat de initiatiefnemers van de vertaling, de Katholieke Bijbelstichting te 's Hertogenbosch en het (protestantse) Nederlands Bijbelgenootschap te Haarlem, samen met hun zusterverenigingen in Vlaanderen, de Vlaamse Bijbelstichting te Leuven en het (protestants) Vlaams Bijbelgenootschap te Beernem, de intentieverklaring ondertekenden waarin zij verklaarden te willen werken aan een volledig nieuwe, interconfessionele vertaling van de Bijbel, bestemd voor het hele Nederlandse taalgebied.

Vertaling

Zeer vlug daarna werd met het werk begonnen. Een twintigtal vertalers – kenners van de bijbelse talen, Hebreeuws, Aramees en Grieks, en neerlandici – zorgen voor de basisvertalingen die daarna grondig worden geëvalueerd door een ander vertaalteam (telkens een neerlandicus en een kenner van de grondtaal). Daarna buigen coördinatoren zich over het resultaat en zorgen ervoor dat de vertalingen consistent zijn.

Het resultaat van hun werk wordt daarna voorgelegd aan een vijftigtal

---

1. Lid van de begeleidingscommissie NBV

supervisors, voorgedragen door de verschillende kerkelijke gemeenschappen in Nederland en Vlaanderen, of mensen die omwille van hun deskundigheid werden uitgenodigd. Meestal worden de teksten ook ter lezing gegeven aan literatoren of taalkundigen. Een Vlaams lezerspanel kijkt nauwgezet toe op de Vlaamsvriendelijkheid van de producten. En dan is er nog een liturgische werkgroep die de teksten test op hun voorleesbaarheid, met name in de liturgie.

Telkens wordt door gemiddeld dertig supervisors en meelezers op de voorgelegde vertalingen gereageerd. Zij formuleren een groot aantal zeer concrete bemerkingen en suggereren tekstverbeteringen. Al dat binnengekomen materiaal wordt zorgvuldig bekeken, wat leidt tot een grondige herziening van de vertalingen. Dat – voorlopig – eindproduct wordt voorgelegd aan een achtkoppige begeleidingscommissie die oordeelt of een vertaling kan gepubliceerd worden. Elke vertaling doorloopt op die manier zeven stadia vooraleer het *imprimatur* te krijgen. Een omslachtige, tijdrovende – en dure – procedure die de grote zorgvuldigheid illustreert waarmee aan de nieuwe vertaling gewerkt wordt.

Wie over dat vertaalproces – met name over de reacties van supervisors en lezers en over de wijze waarop die reacties de vertaling bijsturen – meer wil te weten komen, kan terecht in de interessante brochure ‘Tegen het licht gehouden. Reacties en voortgaande discussie na de verschijning van de deeluitgaven’ (Project Nieuwe bijbelvertaling, nr. 11), Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem, 1999.

Kenmerken

De nieuwe vertaling typeert zichzelf als *brontekstgetrouw* en *doeltaalgericht*. Men streeft naar een accurate, getrouwe weergave die de brontekst zo nauwkeurig mogelijk weergeeft. Aangezien de vertaling geen – of slechts zeer beperkte – verklarende noten zal hebben, is dat geen geringe opgave omdat ook de brontekst niet altijd helder en eenduidig is. Maar de tweede karakteristiek is nog belangrijker: *doeltaalgericht*. Men beoogt een weergave in het Nederlands van vandaag: geen platte straattaal maar evenmin een hoogdravende boekentaal, het gewone Nederlands waarmee de doorsnee Nederlandstalige vertrouwd is.

Wanneer *brontekstgetrouw* en *doeltaalgericht* met elkaar in conflict komen – en dat is meer dan eens het geval – krijgt de ontvangende taal – het Nederlands – de voorrang. Dat betekent dat men geen woorden vertaalt, hoe heilig die ook zijn. Het betekent eveneens dat bijbelse uitdrukkingen die in de loop der eeuwen

vaste voet hebben gekregen in de Nederlandse taalschat – de tale Kanaäns – hun burgerrecht verliezen. Waar in het verhaal van Paulus' bekering 'hem als het ware de schellen van de ogen vallen' (Handelingen 9,18, in de Willibrordvertaling 1995) wordt dat nu: 'Meteen leek het wel alsof er een dichte waas voor Saulus' ogen werd weggenomen'. In dezelfde Willibrordvertaling ligt 'de Olijfberg op een sabbatsreis afstand van Jeruzalem' (Handelingen 1,12). In de nieuwe vertaling ligt deze berg 'vlak bij de stad, op geringe loopafstand'. Stefanus noemt zijn tegenstanders 'Hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oor!' (Handelingen 7,50, Willibrordvertaling 1995). In de nieuwe vertaling wordt dat: 'Halsstarrige heidenen die u bent'. God 'die harten en nieren doorgrondt' (Openbaring 2,23, Willibrord 1995) doorgrondt 'hart en ziel van de mens' in de nieuwe vertaling.

Soms vraagt de beeldspraak in de originele tekst om een toelichting, hetzij in de voetnoot zoals in de Willibrordbijbel, hetzij in de tekst zelf zoals in de nieuwe vertaling die geen noten heeft. Een voorbeeld. In Prediker 11,1 staat een raadselachtige tekst: 'Werp je brood op het water'. Wat mag dat betekenen? De exegeten zijn het er niet over eens, maar de vertaler moet een keuze maken. In de Willibrord wordt dat: 'Gooi je brood op het water; na lange tijd vind je het misschien terug'. In de voetnoot lezen wij: 'Is het een aansporing tot vrijgevigheid of tot het nemen van risico's?' De nieuwe vertaling vertaalt als volgt: 'Werp je brood uit over het water. *Heb vertrouwen in de toekomst*, want je vindt het later weer terug'. De cursieve woorden ontbreken in de brontekst. Ook in Jona 1,5 voelen de vertalers zich verplicht de brontekst te verduidelijken. De Willibrord leest: '*Om het schip lichter te maken* gooiden zij de lading in zee'; de nieuwe vertaling: 'Ook wierpen zij de lading in zee *om het gevaar af te wenden*'. Die enkele voorbeelden illustreren wat hier bedoeld is met 'doeltaalgericht'. De vertalers willen zoveel mogelijk vermijden dat men bij het lezen van de bijbel een verklarend woordenboek bij de hand moet hebben.

Men maakt ook onderscheid tussen *taaleigenschappen* en *tekstkenmerken*. De eerste zijn eigen aan het Hebreeuws of het Grieks en worden als on-Nederlands niet letterlijk overgenomen, zoals het *najjehi* (Hebreeuws) of *kai egeneto* (Grieks) dat in vroegere vertalingen letterlijk als 'en het geschiedde ...' werd weergegeven. Of het welbekende: 'hij opende de mond en sprak', wat een hebraïsmen is voor 'hij zegde' en dat bijgevolg niet wordt weergegeven in de vertaling. Tekstkenmerken daarentegen zijn stilistische eigenaardigheden die een auteur zijn tekst meegeeft zoals herhalingen, stijlfiguren, tegenstellingen. Zij horen tot de tekst en worden zoveel mogelijk bewaard in de vertaling.

Het moge duidelijk zijn dat het geen eenvoudige zaak is om in modern Nederlands accuraat weer te geven wat eeuwen geleden in totaal anders gelede

talen werd uitgedrukt. Telkens weer wordt er geworsteld met tekst, taalniveau, structuur en communicatieve functie, waarbij de mogelijkheden van zowel de brontekst als van de volle breedte van de Nederlandse taal uitputtend worden onderzocht en benut. En vaak komen dan verrassende vondsten boven tafel.

Problemen

Naast de courante aandachtspunten zijn er enkele hete hangijzers die heel wat energie opeisen van het hele vertaalteam. Om te beginnen de weergave van de *Godsnaam*, JHWH, het zogenaamde tetragrammaton. De Willibrordvertaling van 1975 kon daar nog probleemloos *Jahwe* voor in de plaats zetten, volgens het gezonde principe dat eigennamen niet vertaald worden. En via die Willibrordvertaling is die naam terechtgekomen in onze liturgische Lectionaria. Maar nu, vijftienvintig jaar later, kan dat niet meer. En dan begint het probleem: als Jahwe niet kan, wat dan wel? Het onvoorleesbare JHWH? Een substituuut als ‘de eeuwige’, ‘de barmhartige’? Maar dat zijn geen eigennamen. ‘De Heer’, in het verlengde van de joodse traditie (‘Adonai’), de Griekse Septuaginta (‘Kurios’, en het Nieuwe Testament), de Latijnse Vulgaat (‘Dominus’) en haast alle moderne vertalingen? Ondanks het luidruchtig protest van velen die van oordeel waren dat men door deze optie God veel te mannelijk maakte, kozen de beide besturen van NBG en KBS, na langdurig overleg, toch voor Heer, ‘bij gebrek aan beter’. Wie over dat debat meer wil weten kan tercht in de brochure ‘De weergave van de Godsnaam’ (Project Nieuwe Bijbelvertaling, nr. 13), Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem, 2001. Ook in *VBS-Informatie* 32/2 (2001) 25-30 verscheen daarover een interessante bijdrage van de hand van Wim Beuken.

En hoe vertaalt men het Griekse woord *Christus*? Waar die aanduiding als eigenaam bedoeld wordt zoals in Jezus Christus is er geen probleem. Maar elders? Wanneer de hogepriester Jezus vraagt: ‘Zijt gij de christus (Grieks)?’ moet dat dan worden ‘de messias’ (Hebreeuws) of ‘de gezalfde’ (Nederlands)? Wat met de ambten en functionarissen uit bijbelse tijd? Een centurio gaat nog, een proconsul desnoods ook, maar wat met een satraap en een rabsake (2 Koningen 18,17)? En aanspreektitels zoals ‘vrouw’ of ‘mijn dochter’, ‘mijn zoon’, ‘mijn heer en koning’? Wie gebruikt vandaag nog zulke gedateerde uitdrukkingen? Maar wat zet men in de plaats? ‘Mevrouw’, ‘meisje’, ‘juffrouw’, ‘majesteit’, ‘sire’? Elk van die woorden heeft een verschillende gevoelsnuance, verschillend ook van die van de brontekst. Dan maar eenvoudig weglaten, zoals sommigen voorstellen? Zo roept haast elke tekst vertaalproblemen op. Ze zijn niet onoverkomelijk maar vragen veel tijd wil men consequent vertalen.

Bestemming

De nieuwe vertaling richt zich tot het hele Nederlandse taalgebied, tot kerken en geloofsgemeenschappen zonder onderscheid, tot kerkelijken, randkerkelijken en onkerkelijken. Zij heeft uitdrukkelijk aandacht voor liturgische voorleesbaarheid maar wil even uitdrukkelijk geen kerkbijbel zijn. De realisering van deze doelstelling is geen eenvoudige zaak. Niet alleen zijn de praktische taalverschillen tussen Nederland en Vlaanderen niet te onderschatten, maar de verschillen tussen de vertrouwde, ingeslepen woorden van de vele confessies zijn dat evenmin. Wat voor de een een 'leerling' is, is voor de ander even vanzelfsprekend een 'discipel'. Wat de een 'kerk' noemt zal een ander 'gemeente' noemen. Is een presbyter nu een 'ouderling', een 'oudste' of een 'priester'? En waar katholieken bekoord worden, geraakt een protestant in verzoeking. Eeuwen van theologische ontwikkeling en controversen spelen mee in het vertaalproces. De druk van de uiteenlopende, heilige tradities is soms loodzwaar. Toch toont de lange weg die al is afgelegd dat oplossingen mogelijk zijn en dat de intense samenwerking intussen een mooi voorbeeld is geworden van praktisch beleefde oecumene. De bijbel die zo lang de christenen van ons taalgebied heeft verdeeld, brengt ze nu weer samen. Alleen reeds daarom is het experiment van de nieuwe bijbelvertaling geslaagd te noemen.

Waarom nog een nieuwe vertaling?

De vraag wordt nogal eens gesteld. En niet helemaal ten onrechte. Beschikken wij niet over de in 1995 herziene editie van de Willibrordbijbel, met daarin een volledig nieuwe vertaling van de evangeliën en de Handelingen? En daarnaast over de Groot Nieuws Bijbel (1996), nu ook met aantekeningen (1998)? Waarom dan een nieuwe vertaling?

Inderdaad, de katholieken beschikken over een eigentijdse, betrouwbare bijbelvertaling, de Willibrordbijbel. Anders ligt het bij de protestanten bij wie de zogenaamde Statenbijbel van 1637 nog altijd hoog in aanzien staat. In 1951 werd die vertaling herzien en aangepast, en – enigszins misleidend – gepubliceerd onder de titel: 'Nieuwe vertaling'. Wanneer die vertaling ook nu – vijftig jaar later – nog onder de titel 'Nieuwe vertaling' gepubliceerd wordt, is dat toch wel dubbelzinnig. Maar dit terzijde.

Bij de protestanten was er dus sinds lang behoefte aan een echt nieuwe vertaling, en omdat de interreligieuze verhoudingen intussen toch wel ingrijpend veranderd waren, groeide de idee van een interconfessionele vertaling. De katholieke partner had enige tijd nodig om aan de idee te wennen,

maar tenslotte is men loyaal op het aanbod ingegaan. Niet alleen omdat de protestantse partner de ontzaglijke kosten van de vertaling voor zijn rekening nam, maar ook vanuit de gedachte dat ook andere taalgemeenschappen over meer dan één moderne bijbelvertaling beschikken, en dat die verschillende vertalingen geen concurrenten hoeven te zijn. Een veelheid van vertalingen is een rijkdom. Want een vertaling, hoe zorgvuldig en beredeneerd ook, is nooit méér dan een min of meer geslaagde benadering. Geen enkele vertaling kan de mogelijkheden van het origineel ten volle uitputten. De vergelijking van twee of meer vertalingen openbaart hun kwaliteiten maar ook hun beperktheden. Zulke vergelijking behoedt ons voor de noodlottige gedachte dat de enige bijbelvertaling die we toevallig kennen de enig mogelijke is, even authentiek en betrouwbaar als het woord van God zelf. God sprak geen Nederlands. Elke bijbelvertaling confronteert ons met die werkelijkheid.

Het is trouwens opmerkelijk hoe enkele correcte denkers zich wel zorgen maken over weer een nieuwe bijbelvertaling maar geen enkel probleem lijken te hebben met de vloed aan recente vertalingen van klassieke werken uit de oudheid die vroeger ook al vaker vertaald werden.

Werk in uitvoering

Sinds 1993 is er hard gewerkt. Op dit ogenblik zijn alle bijbelboeken ofwel afgewerkt ofwel in behandeling. Hoe het uiteindelijke resultaat er zal uitzien, kan de lezer nu reeds ontdekken in twee bundels waarin enkele deeltaalvertalingen van vertaalde bijbelboeken verschenen zijn: *Werk in uitvoering*, met de boeken Ester, Prediker, Jona, Judit en Handelingen (1998), en *Werk in uitvoering 2*, met de vertalingen van Genesis, 31 Psalmen, Zacharia, Tobit, Marcus, 1 Korintiërs, Openbaring (2000). Beide bundels kunnen besteld worden bij de Vlaamse Bijbelstichting te Leuven. In *Werk in uitvoering 2* wordt tevens ingegaan op de verwerking van de talrijke reacties, op de verfijning van de vertaalmethode, op de spanning tussen taaleigenschap en tekstkenmerk en op allerhande concrete problemen waarmee een bijbelvertaler te maken krijgt. Men vindt er ook de lijst van alle personen en organismen die bij het project van de nieuwe vertaling betrokken zijn.

Naast *Werk in uitvoering* geeft ook de brochurenreeks 'Project Nieuwe Bijbelvertaling' regelmatig informatie over de stand van zaken en de ontwikkeling van het project. Er bestaan ook twee video's over het vertaalwerk. En de gereed gekomen vertalingen circuleren op het internet (www.bijbelgenootschap.nl/nbv).

CAGEWEB VZW
OF
DE ONTSLUITING VAN WAARDEVOL GENTS ERFGOED

ROOS VAN DRIESSCHE & LIEVEN DE VOS

1. Ontstaansgeschiedenis en doelstellingen van een ambitieuze vereniging

Gent beschikt over een indrukwekkend historisch, cultureel en artistiek vermogen, dat echter nog te weinig bekendheid geniet. Deze vaststelling vormde voor Emiel Wille (†), gewezen diensthoofd Catalografie van de Centrale Bibliotheek van de Universiteit Gent, het uitgangspunt om de perspectieven tot samenwerking binnen de Gentse archief- en bibliotheekwereld te exploreren. Begin 1979 werd dan ook onder zijn impuls door de Raad van Beheer van de RUG een Universitair Centrum opgericht met als doel:

“het tot stand brengen van een centrale catalogus van publicaties, die in het bezit zijn van de in de Gentse agglomeratie gelegen openbare en private wetenschappelijke doch niet-universitaire bibliotheken wier boekenbezit dienstig is voor het wetenschappelijk onderzoek en die bereid zijn hun verzameling toegankelijk te maken”.

Tot de deelnemende instellingen behoren heden het Bisschoppelijk Seminarie, het Klooster der Ongeschoeide Karmelieten, het Klooster der Dominicanen, het Augustijnenklooster St. Stefanus, het Stadsarchief (waaronder de Bibliotheek Hans Van Werveke), de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Architectuur (voorheen: Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten), het Museum Arnold Vander Haeghen (Stad Gent), Stichting en Kabinet Maurice Maeterlinck (Stad Gent), het Museum voor Schone Kunsten (Stad Gent), de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde (RUG), de Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen, de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, het Liberaal Archief, het Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis, het Koninklijk Muziekconservatorium (departement van Hogeschool Gent).

Ongeacht de sterk uiteenlopende oriëntatie van de betrokken instellingen gebeurt het nastreven van het vooropgestelde gemeenschappelijke doel buiten

elke politieke en/of levensbeschouwelijke overtuiging om.

Van bij het begin stuurde elke deelnemende instelling een kopie van de door haar aangemaakte titelbeschrijvingen naar een centraal bestand. Dit alles resulteerde in een uitgebreide catalogus van ca. 355.000 steekkaarten, waarin documenten – bij nader inzien zowel manuscripten als publicaties – worden ontsloten die tot nu toe ongekend bleven en waarvan sommige uniek zijn.

Het geïntegreerde bestand werd ondergebracht in de cataloguszaal van de Centrale Bibliotheek van de RUG en vormt er samen met de centrale catalogus van de Universiteit een voortreffelijke bron van inlichtingen voor vorsers. Deze opstelling visualiseert ook de bijkomende complementaire functie die de Cageweb-collecties kunnen vervullen t.o.v. de werken in bezit van de Universiteit Gent. Bovendien verhoogt de integratie van de respectievelijke deelcollecties in belangrijke mate de werking en uitstraling van de betrokken instellingen zelf.

cataloguszaal van de Centrale Bibliotheek van de RUG

Het fichebestand kon jarenlang worden uitgebouwd enerzijds dankzij de werkingstoelage, die de Provincie Oost-Vlaanderen ieder jaar opnieuw toekende voor het dekken van de materiële kosten, en anderzijds dankzij het grote enthousiasme en de bijzondere inzet van de leden-bibliotheken: de samenwerking getuigt dan ook van een grote ondernemingszin.

Voor de optimale realisatie van dergelijk groot, professioneel opgevat plan is evenwel bijkomend, zeer gespecialiseerd personeel vereist. In de praktijk konden echter slechts deeltijdse medewerkers en personeelsleden met diverse tijdelijke statuten ingeschakeld worden, hetgeen de coördinatie en het vlot permanent verwerken van de toe te leveren catalografische eenheden in niet geringe mate bemoeilijkte.

Oorspronkelijk werd gewerkt met B.T.K.-personeel, dat beroep kon doen op de infrastructuur van de Centrale Bibliotheek. Maar al vlug werd ondervonden dat de beperking van het project tot de maximale duur van telkens één jaar grote problemen schiep inzake de noodzakelijke eenvormigheid en continuïteit van de catalogus. Dit ambitieuze initiatief kon slechts behoorlijk uitgewerkt worden door een equippe van bekwame, gemotiveerde medewerkers, die zich

doorlopend konden inzetten en niet moesten vrezen na een jaar intensief engagement voor onbepaalde tijd op non-activiteit te worden gesteld.

Omdat de Universiteit door wettelijke bepalingen verhinderd was personeelsleden aan te stellen voor langere periodes, werd in 1986 besloten een Vereniging Zonder Winstoogmerk op te richten: dit opende de mogelijkheid tot tijdelijke tewerkstellingen binnen de formules van DAC (Derde Arbeidscircuit) en GECO (Gesubsidieerde Contractuelen).

Ter motivering van de aanvraag werden volgende argumenten en doelstellingen geformuleerd:

- het hoofd te kunnen bieden aan een aantal organisatorische en financiële problemen,
- permanent te kunnen werken aan een inmiddels reeds zeer volumineus geworden instrument van een hoge wetenschappelijke waarde, dat het tenslotte ook mogelijk maakte privé-bibliotheken met een zeer rijke én uiteenlopende inhoud, zoals deze van kloostergemeenschappen, van politieke groeperingen ... ten dienste te stellen van het publiek
- de bewaring én het efficiënt gebruik van een tot nog toe bijna onbekend, omvangrijk, waardevol cultureel patrimonium mogelijk te maken en uit te breiden
- daarenboven een zinnige en verantwoorde arbeid te verschaffen aan een aantal mensen van wie er reeds enkelen een doorgedreven opleiding hadden genoten in de moeilijke discipline van het catalogiseren van vooral oudere werken.

Deze vzw stelt zich tot doel het oorspronkelijke plan verder uit te bouwen met een min of meer constante equipe van medewerkers; haar Raad van Beheer staat in voor een coherente coördinatie van de werkzaamheden en voor een efficiënte bundeling van de middelen, dit alles met het oog op het bereiken van een optimaal resultaat.

Door een kort na de stichting van Cageweb vzw ingevoerde wijziging in het DAC-stelsel en een gebrek aan voldoende financiële middelen om de vereiste bijdrage in de loonkost te betalen, konden de nodige “vaste” medewerkers evenwel niet verder worden aangetrokken.

Slechts een viertal GECO's van het Stadsarchief en het Museum voor Schone Kunsten stonden (doorgaans deeltijds) in voor het bijwerken van de catalogus van de instelling waarvan zij afhingen. De andere leden bleven hun medewerking verlenen in de mate van hun (al te beperkte) mogelijkheden.

In 1988 konden de werkzaamheden alleen verdergezet worden dankzij de belangeloze en volledig onbezoldigde inzet van een aantal gepensioneerden. Inmiddels gebeurde het beschrijven van de werken via een

computerprogramma van een vrijwilliger. De titelbeschrijvingen werden vervolgens geprint op gestandaardiseerde steekkaarten; hiervan werd telkens een aantal exemplaren verstuurd naar de respectievelijke bibliotheek, terwijl 2 exemplaren werden afgeleverd in de RUG (1 voor de hoofdwoordencatalogus, 1 voor de topografische catalogus).

Halverwege de jaren '90 begonnen de activiteiten van de vereniging echter te stagneren, en dit niet alleen wegens het schrijnende personeelsgebrek. Er was immers ook het groeiende inzicht in de belangrijke maar prijzige technologische ontwikkelingen, vooral op het gebied van automatisering, die sinds het ontstaan van de vzw ook binnen de bibliotheek- en archiefsector pijlsnel waren geëvolueerd. Nu groepeerde Cageweb voor het grootste deel bibliotheken en archieven die zelf onvoldoende financiële armslag hebben en die evenmin kunnen rekenen op grote subsidies van de instituten of instellingen waarvan ze deel uitmaken; derhalve werd een afwachtende houding aangenomen.

In 1996 nam de eerste voorzitter bovendien ontslag om gezondheidsredenen. Dit gaf aanleiding tot het formuleren van een *status quaestionis*; een kritisch zelfonderzoek drong zich op waarbij de vraag rees of Cageweb nog wel voldeed aan de werkelijkheid. Enerzijds waren de leden het erover eens dat de verouderde werkwijze met steekkaarten het verderzetten van de centrale catalogus in de toekomst niet meer kon garanderen. Anderzijds drukten zij de wens uit dat wegens het bijzondere maatschappelijke belang van de catalogus, de grote inspanningen geleverd bij het opstarten, organiseren en coördineren van de oorspronkelijke doelstellingen, die overigens in een uitstekende werksfeer hun concrete uitwerking kenden, niet zouden verloren gaan.

Terwijl dankzij een groot doorzettingsvermogen een niet-onaanzienlijke vooruitgang was geboekt op het vlak van de catalografie, de wetenschappelijke dienstverlening en de interbibliothecaire bedrijvigheid, was het onderhand duidelijk geworden dat het bestaande medium moest geoptimaliseerd worden en dat de nieuwe mogelijkheden hiertoe dienden te worden geëxploreerd. De leden verklaarden daarom expliciet en unaniem dat zij het doel van Cageweb verder gestalte wilden blijven geven, zij het onder een andere vorm, waarbij de oorspronkelijke visie moest worden getoetst aan de gewijzigde behoeften. Teneinde het titanenwerk van de vereniging – dat inmiddels werd gecoördineerd door het Bisschoppelijk Seminarie – niet te laten doodbloeden, moest dus ter ontsluiting van het rijke Gentse bronnenmateriaal een geactualiseerde en tevens plastische formule worden uitgewerkt die beantwoordt aan de huidige presentatie- en zoeknormen.

Er werd uiteindelijk geopteerd voor het digitaliseren van de steekkaartencatalogus en de raadpleging ervan via het Internet. Vanaf 1996

werd daartoe intensief onderhandeld met de Universiteit Gent, waarna besloten werd te onderzoeken of de steekkaarten zouden kunnen worden ingescand; bij positief resultaat zou deze werkwijze als model kunnen dienen voor het digitaliseren van de steekkaartencatalogus van de Universiteit zelf. Uit de aangevraagde offertes bleek dat de hele zaak technisch uitvoerbaar was. De prijsopgave vormde evenwel een zwaar, onoverkomelijk struikelblok.

2. Een nieuwe toekomst: het conversieproject

Met vernieuwde inspiratie werd daarom in samenspraak met de Universiteit Gent en de Hogeschool Gent in maart 1999 bij de Provincie Oost-Vlaanderen en de Stad Gent een grootschalig conversieproject ingediend dat gebaseerd was op het scannen van de volledige steekkaartencatalogus. Ter motivering werd enerzijds gewezen op het belang van de collecties, die hiermee een internationale uitstraling zouden genieten, en anderzijds werd verwezen naar succesvolle analoge projecten in het buitenland, meer bepaald van de universiteitsbibliotheken van Princeton en Heidelberg, de Koninklijke Bibliotheek te Kopenhagen, de Österreichische Nationalbibliothek te Wenen en de Zentralbibliothek in Zürich. De aanvraag werd ook dankbaar gesitueerd binnen het cultuurhistorische referentiekader van de Keizer-Karelactiviteiten, die het jaar 2000 in Gent zouden beheersen.

Beide overheden waren het nieuwe project gunstig gezind en kenden Cageweb niet alleen een hoge startsom toe, maar financieren tevens de kosten voor het verder afwerken en onderhouden van het nieuwe elektronische apparaat. De vereniging is de Stad Gent en de Provincie Oost-Vlaanderen dan ook bijzonder dankbaar voor het vertrouwen dat zij nog steeds hebben in de uitwerking van het plan en in de besteding van de overheidsgelden. Zonder hun morele en geldelijke steun was de uitvoering van deze onderneming ondenkbaar. Erkentelijkheid is ook verschuldigd aan de Centrale Bibliotheek van de RUG en aan de Hogeschool Gent voor de onontbeerlijke technische adviezen en logistieke steun.

Twintig jaar na het ontstaan van de steekkaartencatalogus kon Cageweb aldus met de realisatie van een digitale opvolger de stap zetten naar het World Wide Web. Tegelijk moest digitalisering de catalogus ook behoeden voor toekomstige slijtage, die mettertijd de mogelijkheid tot elektronische conversie zou hypothekeren. Gezien de doorgaans goede en vrij evenwichtige kwaliteit van de steekkaarten en gezien het feit dat de specifieke catalogi van de verschillende instellingen in een centraal bestand in de Gentse universiteitsbibliotheek gebundeld waren, koos Cageweb dus niet voor de

lange, dure en arbeidsintensieve piste van manuele invoer van de gedrukte informatie in een geautomatiseerd bestand, maar voor een grootscheepse conversie door middel van scanning en OCR (Optical Character Recognition). Zodoende moest op relatief korte termijn een bruikbaar, vlot toegankelijk ontsluitingsinstrument tot stand komen.

Reeds in oktober 1999 richtte Cageweb voor de praktische uitvoering van het project, dat ondertussen in hetzelfde jaar genomineerd was door GEAC voor de GEAC IT-Award, een werkgroep "Scanning" op. Voor de coördinatie hiervan kon de vereniging een beroep doen op de Sector Informatisering van de Hogeschool Gent, die aldus haar ervaring met het digitaliseren van catalogi van een aantal van haar departementsbibliotheken, ter beschikking stelde van de vereniging. Met het oog op de continuïteit werden naast de besprekingen omtrent het scannen van de oude steekkaarten ook reeds constructieve onderhandelingen gevoerd over de integratie van bestaande en toekomstige elektronische titelbeschrijvingen met de geconverteerde gegevens.

Na een grondig marktonderzoek werden offertes gevraagd aan verschillende firma's. Na kritische vergelijking viel de keuze op de firma Océ Facility Services, die samenwerkte met Arco Information en Sercu Microdata. Océ zorgde voor de algemene coördinatie; Sercu stond in voor het transport en de scanning van de fiches, Arco voor de omzetting van de gescande beelden in tekst met behulp van OCR-software en voor de markering van velden in de OCR-output, waaronder het hoofdwoord, de bibliotheekcode en het plaatsnummer. De werkgroep "Scanning" was nauw betrokken bij de praktische voorbereiding van het scanningproces en leverde ook de nodige input en feedback voor de OCR en veldmarkering.

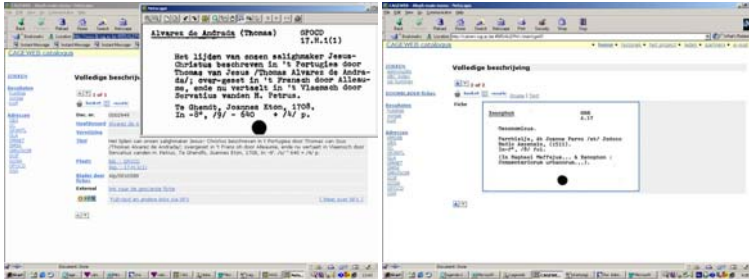
De OCR, de achilleshiel van het hele project, kreeg bijzondere aandacht. Moeilijk herkenbare karakters werden getraind om de resultaten van de *Fimereader*-software te optimaliseren en ook de meertaligheid van de software speelde een belangrijke rol bij het herkennen van de in taalkundig opzicht zeer verscheiden inhoud van de catalogus.

Uiteindelijk werd in het najaar van 2000 de eerste fase van het project, de digitalisering van de steekkaarten, afgerond met de levering van 355.000 gescande beeldjes en evenveel ASCII-tekstbestanden met veldmarkeringen aan Cageweb. De overgrote meerderheid van de tekstbestanden vertoonde een voor zowat 90 % foutloos OCR-resultaat. Een minderheid van de fiches was minder goed of helemaal niet herkend en wel om diverse redenen, gaande van vervaagde letters tot al te donkere achtergrond of aanwezigheid van lijntjes die de tekst op de fiches doorkruisten.

De tweede fase behelst de ontsluiting van de geconverteerde gegevens op het Web, de verbetering en optimalisering van de records en de integratie met bestaande elektronische catalogusbestanden van de leden van Cageweb. Voor de ontsluiting opteerde Cageweb voor het Aleph-bibliotheekstelsel van de firma Ex Libris, performante en flexibele software die gebaseerd is op een Oracle RDBMS omgeving en die sinds 1997 door de Gentse universiteitsbibliotheek en sinds 1999 ook door de Hogeschool Gent wordt gebruikt. De universiteitsbibliotheek stelde haar server ter beschikking en nam in samenwerking met de Sector Informatisering van de Hogeschool de realisatie en het beheer van de Cageweb-databank voor haar rekening. De Universiteit en Cageweb bereikten in dit verband een overeenkomst, waarin onder meer bepaald wordt dat de leden van de vereniging webtoegang krijgen tot de databank en dat de gegevens via een systeem van periodieke downloads en uploads gecorrigeerd en geactualiseerd kunnen worden. Cageweb hoefde dus niet te investeren in nieuwe hardware en software en kon tegen gunstige financiële voorwaarden een beroep doen op de infrastructuur en expertise van de automatiseringsdienst van de Centrale Bibliotheek.

Sinds mei 2001 is de webcatalogus van Cageweb wereldwijd raadpleegbaar op <http://www.lib.rug.ac.be/ALEPH/cgw01>, terwijl de website van de vereniging zelf te vinden is op <http://bib.hogent.be/cageweb>, een voorlopig adres dat nog vereenvoudigd zal worden. Op dit moment worden de Aleph-records nog in een vrij rudimentaire vorm en met een relatief beperkt aantal indexen aangeboden (elk herkend woord, hoofdwoord, bibliotheekcode, plaatsnummer, zie-verwijzing), maar naarmate de verbeteringen vorderen, zullen de veldstructuren en zoekmogelijkheden verder verfijnd worden. Als resultaat van een zoekactie kreeg de gebruiker aanvankelijk een database record te zien met een link naar de overeenkomstige gescande fiche. Door een aanpassing van de webinterface wordt de gescande fiche nu rechtstreeks als zoekresultaat getoond. Bovendien kan men door middel van een daartoe ontwikkeld CGI-script ook alfabetisch bladeren door de gescande fiches, zoals er voorheen door de oorspronkelijke, op hoofdwoord gesorteerde steekkaartencatalogus gebladerd werd.

Tijdens de zomermaanden ontvingen verschillende leden van Cageweb reeds downloads van hun eigen records die zij lokaal konden verbeteren in daartoe ontworpen Microsoft Access-bestanden met links naar de gescande fiches. Vooraf waren al een aantal globale verbeteringen van courante fouten in de databank uitgevoerd, evenals een verdere verfijning van de veldstructuren. Voor de correctie van de Access-bestanden deed Cageweb in eerste instantie een beroep op jobstudenten, die zorgvuldig geselecteerd werden en na een korte opleiding in de verschillende bibliotheken aan de slag gingen voor in

oorspronkelijk:
record met link naar de gescande fiche

nieuw:
rechtstreekse weergave van de gescande fiche

totaal ongeveer 330 werkdagen. Nadien werkten medewerkers van de instellingen zelf de correcties verder af. In 2001 slaagde men er op die manier in ruim een kwart van de titel- en auteursgegevens te corrigeren. Daarbij werd waar nodig ook het impressum telkens afgebakend, maar nog niet verbeterd. Naargelang de beschikbaarheid van mensen en middelen het toelaat, zullen in de komende jaren de gegevens van de geconverteerde catalogus stapsgewijs, veld per veld, geoptimaliseerd worden. Daarbij zal ook verder gezocht worden naar technieken en middelen om het correctiewerk nog meer te versoepelen en te automatiseren.

De betrokken partners van de universiteitsbibliotheek en de hogeschool zullen zorgen voor periodieke uploads van de verbeteringen en zullen ook een oplossing uitwerken voor de integratie met de lokale geautomatiseerde catalogi van de Cageweb-leden. Voor dat laatste zal een gemeenschappelijk formaat en een standaard conversieprocedure afgesproken worden. Uiteindelijk zullen de gegevens van de steekkaartencatalogus en van de diverse “levende” catalogi met elkaar versmelten in één groot bestand, dat nog verder aangezuiverd zal worden, onder meer door deduplicatie van dubbele records.

Op langere termijn denkt Cageweb ook aan samenwerking met andere instellingen voor een verdere uitbreiding van de catalogus, mogelijk zelfs tot een collectieve catalogus van Gent of Oost-Vlaanderen, en aan koppeling van multimediaal primair materiaal, zoals gescande voorbladen, inhoudstafels of partituren, aan de catalogus. Zodoende kan het rijke wetenschappelijke en culturele erfgoed van Gent en Oost-Vlaanderen een volwaardige plaats verwerven op de moderne informatiesnelweg.

Voorlopig besluit

Uit dit alles mag genoegzaam blijken met welke hindernissen Cageweb in de loop van haar bestaan geconfronteerd is geworden, met welke volharding ze de weg naar haar doel heeft willen effenen en hoe ze tenslotte een bevruchtende samenwerking met de subsidiërende overheden en met de Gentse onderwijswereld heeft weten tot stand te brengen.

Dankzij de reeds toegekende subsidies, die slechts na grondige voorstudie werden besteed, menen wij nu reeds – mits men abstractie wil maken van de nog resterende OCR-fouten – met behulp van geavanceerde technologieën een wereldwijd toegankelijk, nuttig, efficiënt en verfijnd werkinstrument te kunnen aanbieden dat een belangrijk onderdeel van het Vlaamse, i.c. Gentse, cultuurpatrimonium, ontsluit.

Een unieke troef van Cageweb vzw is echter de neutrale opstelling, die aan haar activiteiten een toch wel bijzondere meerwaarde biedt. Immers, de sterk verschillende achtergronden van de instellingen die ze groepeerd, staan de realisatie van het gemeenschappelijke doel hoegenaamd niet in de weg, wel integendeel: binnen een aangenaam samenwerkingsverband worden op geheel spontane wijze de meest divergerende ideologieën overbrugd.

Positief is ook dat het model stimulerend werkt: niet alleen hebben enige nog niet-aangesloten Gentse bibliotheken interesse betoond om toe te treden, maar het initiatief inspireert ook bij analoge problemen elders in Vlaanderen.

De maatschappelijke waarde van het project hoeft nu niet meer te worden bewezen.

Ondanks alle steun blijft het echter nog een tijdrovende bezigheid die van alle leden een bijzonder engagement vereist, een supplementaire inspanning die ondanks de professionele betrokkenheid, goeddeels op vrijwillige basis wordt geleverd.

Wij hopen dan ook van harte dat degenen, die zich nu belangeloos inzetten om het in de loop van de jaren opgebouwde resultaat niet te laten verloren gaan, erin slagen de beleidsverantwoordelijken blijvend te overtuigen van het nut van de hele onderneming, opdat ze de passende beslissingen zouden treffen om dit project in optimale voorwaarden verder te zetten en het de uitstraling te verlenen die het verdient.

Auteurs

Dr. Roos Van Driessche
Voorzitter Cageweb vzw
Wetenschappelijk bibliothecaris Koninklijk Muziekconservatorium Gent
Hogeschool Gent – Departement Muziek en Dramatische Kunst
Hoogpoort 64 – 9000 Gent
Tel. 09/225.15.15 – GSM nr. 0497/19.80.70 (tot september 2002)
Email: Roos.Vandriessche@hogent.be

Dhr. Lieven De Vos
Projectcoördinator Werkgroep Scanning Cageweb vzw
Coördinator Bibliotheekautomatisering Hogeschool Gent
Hogeschool Gent – Sector Informatisering en Coördinatie
Schoonmeersstraat 52 - 9000 Gent
Tel. 09/264.38.81 – Tel. 09/244.79.34
Email: Lieven.Devos@hogent.be

Ledenlijst CAGEWEB vereniging zonder winstoogmerk

(24 januari 2002)

Voorzitter

Hogeschool Gent Departement Muziek en Dramatische kunst.
Conservatorium Gent (GC)

Wetenschappelijk bibliothecaris: Mevr. M.R. Van Driessche

Hoogpoort 64

9000 Gent

tel.: 09/225.15.15

e-mail: Roos.Vandriessche@hogent.be

e-mail: bib.cons@hogent.be

Secretaris en penningmeester

Bisschoppelijk Seminarie (GBS)

Bibliothecaris: Mevr. M. Teirlinck

Reep 1

9000 Gent

tel.: 09/267.22.03

fax: 09/267.22.29

e-mail: bib.grootseminarie.gent@kerknet.be

Leden

Dhr. J. Decavele (stichtend lid, Raad van Beheer)

Directeur Dienst Culturele Zaken Stad Gent

Veldstraat 82

9000 Gent

tel.: 09/269.84.60

e-mail: directie.cultuur@gent.be

Bisschoppelijk Seminarie

Hoofdbibliothecaris: Prof. P. Schmidt (stichtend lid, Raad van Beheer)

Reep 1

9000 Gent

tel.: 09/267.22.03

Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis

Directeur: Dhr. W. Steenhaut (stichtend lid, Raad van Beheer)

Bagattenstraat 174

9000 Gent
tel.: 09/224.00.79
e-mail: info@amsab.be

Liberaal Archief (GLA)
Archivaris: Dhr. L. Pareyn (Raad van Beheer)
Kramersplein 23
9000 Gent
tel.: 09/221.75.05
e-mail: liberaal.archief@planetinternet.be

Klooster Paters Ongeschoeide Karmelieten (GPOCD)
Bibliothecaris: E.P. J. Verbiest
Hulpbibliothecaris: Dhr. W. Van De Veire
Burgstraat 46
9000 Gent
tel.: 09/225.57.87
fax: 09/225.43.18
e-mail: bezinningscentrum@yucom.be

Klooster der Paters Dominicanen (GOP)
Bibliothecaris: E.P. P. D'haese
Groot-Begijnhof 52
9040 Sint-Amandsberg
tel.: 09/228.22.80

Verantwoordelijke voor de oude collectie van de Dominicanen,
opgesteld in het Pand, Onderbergen 1, 9000 Gent:
Mevr. M. De Reu
Rozier 9
9000 Gent
Tel.: 09/264.38.61
e-mail: martine.dereu@rug.ac.be

Augustijnenklooster St. Stefanus (GOSA)
Bibliothecaris: E.P. W. Grootaers
Academiestraat 1
9000 Gent
tel.: 09/225.16.59 of 0496.12.60.28
e-mail: klooster.gent@online.be

Stadsarchief (GSA1)

Archivaris: Mevr. L. Charles
Abrahamstraat 13
9000 Gent
tel.: 09/225.32.53
e-mail: stadsarchief@gent.be

Museum Arnold Vander Haeghen (G. MAET. B ; G. MAET. S.)
Bibliotheek Maurice Maeterlinck
Contactpersoon: Dhr. J. Decavele (stichtend lid, Raad van Beheer)
Veldstraat 82
9000 Gent

Stedelijke Commissie voor Monumenten en Architectuur
(voorheen: Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten)
Contactpersoon: Mevr. C. De Sutter, Adjunct-secretaris
Veldstraat 82
9000 Gent
tel.: 09/269.84.60

Museum voor Schone Kunsten Gent (GMSK)
Bibliotheecaris: Mevr. V. Verhasselt
N. de Liemaekereplein 3
9000 Gent
tel.: 09/222.17.03
e-mail: veerle.verhasselt@gent.be

Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (GKANTL)
Bibliotheecaris: Mevr. M. de Wit
Koningstraat 18
9000 Gent
tel.: 09/265.93.40
e-mail: mdewit@kantl.be

Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen (VKBOV)
Bibliotheecaris: Dhr. A. Eloy
Kraanlei 65
9000 Gent
tel.: 09/225.64.47 of 09/269.23.69
Verzendadres: Maaltebruggestraat 288 bus 2, 9000 Gent.
e-mail: Arnold.Eloy@skynet.be

VERSLAG VAN DE LENTEVERGADERING
LEUVEN — 16 MEI 2001 (AV 72)

KRIS VAN DE CASTEELE

Voor haar 72ste algemene vergadering op woensdag 16 mei 2001 was de V.R.B. te gast op het Nationaal Secretariaat van het Davidsfonds, Blijde-Inkomstraat 79-81, te Leuven. Er waren 20 deelnemers aanwezig; 25 leden verontschuldigde zich. In de vergaderzaal was een kleine tentoonstelling van recente DF-publicaties, vooral uit het religieuze fonds, klaargezet.

De voorzitter E. D'hondt opende de vergadering om 10u, dankte het Davidsfonds voor de bereidheid om onze vereniging te ontvangen en verleende het woord aan de vertegenwoordigers van het Davidsfonds die de organisatie van het voormiddagprogramma op zich hadden genomen.

We werden verwelkomd door Norbert D'hulst, nationaal secretaris, die ons de werking van het Davidsfonds voorstelde. Het DF is een vereniging waar cultuurbevordering en actieve cultuurbeleving centraal staan. Prioritaire terreinen zijn daarbij: taal en lezen, geschiedenis, kunst, een open Vlaamse identiteit en christelijke spiritualiteit. Het verenigingsleven wordt gedragen door de werking van de plaatselijke afdelingen, waarvoor 6.000 vrijwilligers zich als bestuursleden inzetten – hier stelt zich momenteel een probleem van vernieuwing – en die een ledenaantal van 65.000 bereiken (het aantal is wat gedaald en bereikte vroeger de 70 à 75.000, met een absolute top van 80.000 tijdens de oorlogsjaren). Daarnaast is er het Nationaal Secretariaat dat met 50 professionele medewerkers de werking begeleidt. De nationaal voorzitter – nu Peter Peene – blijft echter steeds een vrijwilliger.

Vanuit het nationaal secretariaat wordt een brede waaier van activiteiten georganiseerd:

- ▶ uitgeverij met een breed gamma van publicaties, van prentenboeken tot CD's
- ▶ Universiteit Vrije Tijd, die op een honderdtal plaatsen in Vlaanderen cursussen aanbiedt
- ▶ kadervorming van de bestuursleden
- ▶ concerten
- ▶ bijzondere thema-activiteiten zoals vb. het abdijenweekend, en in het komende najaar het begijnhofweekend.

De laatste jaren wordt ook graag gewerkt met synergieën – het opzetten van activiteiten rond eenzelfde kern –, vb. Haydn: uitgave van een nieuwe CD,

begeleid door interview solist, een inleiding, een luistergids en een luistercursus in het kader van Universiteit Vrije Tijd.

Hierna gaf dr. Edward de Maesschalk ons een boeiende uiteenzetting over de geschiedenis van het Davidsfonds. Toenemende spanningen tussen liberalen en katholieken in het Willemfonds leidden in 1875 tot een breuk en, vooral onder impuls van de Leuvense studentenvereniging 'Met Tijd en Vlijt', tot de oprichting van een nieuwe, katholieke vereniging: het Davidsfonds. Deze kende vrij onmiddellijk een groot succes, vooral omwille van de steun van de clerus, die voor WO I 30 % van de leden en 25% van de bestuursleden uitmaakte.

Voor WO I was er de oprichting van de Volksbibliotheken (74) en werden er 192 boeken uitgegeven, vooral verslagen en mededelingen, boeken i.v.m. kunst, geschiedenis e.d., en fictie (25%).

Na WO I kwamen de bekende reeksen: volksreeks, keurreeks, jeugdreeks (vanaf 1930), met vanaf 1935 de mogelijkheid om vervangingsboeken te kiezen.

Na WO II kwam er vanaf de jaren '60 een grotere differentiatie: *Beiaardreeks* (ontspanningsromans), *Belfortreeks* (probleemromans), *Horizonreeks* (actuele thema's), poëzie en cartoons . Er was de turbulente periode met het Jong Davidsfonds, ontstaan uit verloofdcursussen en volksdansgroepen, dat in 1973 werd opgeheven. Vanaf de jaren '80 komt er ook aandacht voor de kwaliteit van de vormgeving, o.a. met de uitgave van geschenkböeken van hoge kwaliteit inzake typografie en vormgeving, en verdere differentiatie met o.a. de *Historische Reeks*, *Forumreeks*, *Omegareeks*, *Mensen en Feiten*, *Actueel* enz. De samenwerking met De Clauwaert dateert van 1988, begin 1991 wordt jeugdboekenuitgever Infodok overgenomen.

Men merkt ook een verschuiving in motivatie en idealen: uit een enquête onder de bestuursleden in 1983 weet men dat 80% wekelijks naar de kerk gaat en 50% lid is omwille van christelijke overtuiging; een enquête uit 1997 onder dezelfde doelgroep levert heel andere resultaten: bij diegenen ouder dan 60 is 25% lid omwille van christelijke overtuiging, 40% omwille van vlaamsgezindheid; bij diegenen jonger dan 60 is nog maar 4% lid omwille van christelijke overtuiging, 17% omwille van vlaamsgezindheid en 50% omwille van de boeken .

Nog heel wat meer boeiende gegevens werden door de spreker vermeld, o.a . over de opeenvolgende voorzitters waaronder de legendarische Emiel Vliebergh, maar de geïnteresseerden verwijzen we verder naar de publicatie die de spreker samenstelde n.a.v. 125 jaar Davidsfonds¹.

---

1. Edward de Maesschalk en Luc Vints: *Davidsfonds 1875-2000*. Leuven, Davidsfonds, 2000, ill., 175p.

Katrien de Vreese belichtte hierna de werking van de uitgeverij.

Het DF is een ledenvereniging: het lidmaatschap houdt de aankoop van minstens 2 boeken per jaar in. Men kan dus zeker zijn van een verkoop van minimum $2 \times 65.000 = 130.000$ volumes. Hierdoor verkrijgt men een enigermate gegarandeerde oplage, waardoor men in staat is boeken te brengen die andere uitgevers niet kunnen brengen: minder commercieel en met inhoudelijke kwaliteit. En die kwaliteit moet er zijn, want de leden kopen, met groot vertrouwen, op papier (vanuit de prospectus) zonder de boeken te hebben gezien. DF is een algemene uitgever, met boeken voor iedereen, maar toch met een groot palet non-fictie. Daarin is, ondanks de dalende zondagspraktijk, aandacht voor een religieus fonds, met journalistieke werken zoals vb. die van Jos Vranckx (*De zinzzoekers*, *Pelgrims voor een nieuwe tijd*, e.d.) of werken i.v.m. verdieping, spiritualiteit met Herwig Arts als bestseller-auteur (met een gemiddelde oplage van 5 à 7000 exemplaren t.o.v. 2 à 2500 voor andere auteurs). Dit fonds wordt ook door de liturgische boekhandels afgenomen.

Voor de fictie komt 90% uit spontane aanbiedingen, voor non-fictie is dit slechts 10%; de rest komt er op initiatief van de uitgever. De fondsofbouw richt zich met nadruk op geschiedenis, cultuurtoerisme, taal, lezen en leesbevordering.

Men werkt ook aan de internationalisering: voor Nederland streeft men naar co-editie; voor Franse vertalingen wordt samengewerkt met *La Renaissance du Livre*; bijna alle titels van de jeugdreeks worden vertaald door verkoop van de rechten. En, zo vertelde spreekster ons, op dit ogenblik onderhandelt Peter Schmidt de Duitse vertaling van zijn boek *In handen van mensen*.

Na deze boeiende uiteenzettingen was er gelegenheid tot het stellen van vragen, wat tijdens de receptielunch die ons daarop werd aangeboden, nog informeel werd voortgezet. Het hierop volgende bezoek aan de vernieuwde boekhandel stelde ons in de gelegenheid ook de andere recente uitgaven van het DF te bekijken.

Na dit bezoek begaven wij ons naar het Pauscollege voor het huishoudelijk gedeelte van de vergadering. De secretaris vermeldde de verontschuldigde leden en vanwege de zusterverenigingen dr. M. Embach en H.J. Schmalohr (AKThB).

De voorzitter opende de vergadering met enkele mededelingen:

- ▶ hij bracht het overlijden van pater L. Ceyssens ofm in herinnering
- ▶ verwelkoming van nieuw lid André Maes, vroeger werkzaam op het Katholiek Documentatie Centrum te Nijmegen, nu in bibliotheek en archief van de Broeders van Oostakker
- ▶ de V.R.B.-Informatie is klaar, op de technische afwerking voor de drukker na

- ▶ de bibliotheek van de Salvatorianen te Heverlee werd opgeheven en overgebracht naar de Bibliotheek Godgeleerdheid te Leuven, uitgezonderd de eigen uitgaven en de publicaties betreffende de eigen congregatie
- ▶ Mariale Bibliotheek van de Montfortanen: de nieuwe collectie (vanaf 1830), die ongeveer 15.000 titels omvat, wordt met subsidies van de congregatie in LIBIS ingevoerd; na voltooiing hiervan wordt ze overgebracht naar de Bibliotheek Godgeleerdheid
- ▶ de Bibliotheek Overheidspublicaties en Kranten binnen de Centrale Bibliotheek van de K.U.Leuven beschikt nu over een apparaat om microfiches op papier af te drukken
- ▶ de zetel van de vereniging werd overgebracht naar de Bibliotheek van de Faculteit Godgeleerdheid te Leuven; gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 6 februari 2001, N. 2144, p. 1359.
- ▶ op de vraag van de voorzitter naar de mogelijkheid om een volgende vergadering te organiseren in het Klein Begijnhof te Gent, antwoordt prof. Guido Hendrix dat dit kan gerealiseerd worden, maar dat geen catering en geen verwarming beschikbaar zijn
- ▶ de secretaris/penningmeester geeft lezing van het financieel verslag over het werkjaar 2000 (zie hierna) dat door de vergadering wordt goedgekeurd

FINANCIEEL VERSLAG 2000

INKOMSTEN

Lidgelden	44.600 F	
Toelage vanwege ATLA		13.000 F
Interesten	1.607 F	
		59.207 F

UITGAVEN

V.R.B.-Informatie	15.631 F
Secretariaat	5.568 F
Herfstvergadering	670 F
Lidgeld BETG	4.450 F
Bibliografie Ned. theol. werken	6.300 F
	32.619 F

BALANS

	IN KAS 3.1.00	IN KAS 31.12.00
PCR	512 F	962 F
KBC	17.500 F	22.031 F
Depositorerekening	70.945 F	92.552 F
KBC Equisafe	41.550 F	41.550 F
	<hr/>	<hr/>
	130.507 F	157.095 F
Inkomsten	59.207 F	
Uitgaven		32.619 F
	<hr/>	<hr/>
	189.714 F	189.714 F

Hierna was het woord aan E.P. Herman Morlion s.j., die het werk van Willem Audenaert (zie In memoriam en bibliografie in V.R.B.-Informatie 29, 1999, p. 23-25) in herinnering bracht, o.a. in 1983 de *Gids van theologische bibliotheken in Nederland en Vlaanderen*, in 1985 de short-title catalogus van 17^e en 18^e eeuwse drukken van de *Imitatio Christi*, in 1986 de documentatiemap over 20 jaar V.R.B., in 1993 de *Clavis foliorum periodicorum theologicorum Benelux*.

Postuum verschijnt nu de *Prosopographia Iesuitica Belgica Antiqua: a biographical dictionary of the Jesuits in the Low Countries, 1542-1773*, die hij onder leiding van de spreker samenstelde.

- ▶ Het algemene opzet van het werk was om m.b.t. de Jezuïeten in de Nederlanden tijdens het Ancien Régime, per persoon de essentiële biografische gegevens, afkomstig uit bronnen uit het eigen land, vast te leggen. Onder de Nederlanden verstaat men de 17 provinciën en het prinsbisdom Luik. Qua personen gaat het om al wie in de Nederlanden geboren is en in de sociëteit is ingetreden, én al wie buiten de Nederlanden geboren, in de Nederlanden werkzaam is geweest.
- ▶ De uitvoering van het project liep van juni 1986 tot december 1997. Einde 1986 was een eerste namenlijst klaar. De gegevens werden ingevoerd in een tekstverwerker; in 1994 werd overgeschakeld op de computer. De bibliografie (een 400-tal titels) geeft aan welke bronnen werden gebruikt om de initiële gegevens aan te vullen: 120 archiefbundels, de jaarlijkse provinciecatalogi (betrekkelijk onvolledig in ons land), uitgegeven bronnen zoals de Romeinse documenten uitg. door het Belgisch Historisch Instituut te Rome, het werk van A. Poncelet (geeft 6300 namen van personen, gestorven binnen de orde), encyclopedieën e.d., tijdschriften en een 180-tal historische studies.

- ▶ Uiteindelijk leverde het onderzoek 11.411 personen op. Spreker gaf ook aan welke moeilijkheden dienden overwonnen te worden, zoals de varianten van namen en de keuze van de hoofdnaam, de verwijzingen; in appendix werden 500 probleemgevallen opgenomen. Door toedoen van dr. E. Persoons kon de publicatie van dit werk gerealiseerd worden door het Algemeen Rijksarchief.

Tenslotte begaven wij ons naar de Bibliotheek Godgeleerdheid waar prof. Guido Hendrix ons inleidde in de tentoonstelling ‘*Onze Lieve Vrouw Ter Hoyen, bortus conclusus van Clausynne Vandennieuwelande*’ en waar ons nog een afscheidsdrank werd aangeboden. Deze rijk gevulde bijeenkomst werd rond 17u besloten. Onze dank gaat uit naar de velen die een bijdrage leverden aan het welslagen van deze vergadering.

VERSLAG VAN DE HERFSTVERGADERING
BRUGGE — 28 NOVEMBER 2001 (AV 73)

KRIS VAN DE CASTEELE

Op woensdag 28 november 2001 was de V.R.B. voor haar herfstvergadering te gast in de Sint-Andriesabdij Zevenkerken te Brugge. Er waren 25 deelnemers aanwezig, terwijl 28 leden zich verontschuldigden.

Vanaf 10u werden we ontvangen in de 'Hoeve' naast de grote parking. Om 10.30u gingen we naar de vergaderzaal, waar we werden verwelkomd door de abt. Hierop was het woord aan de abdijschrijver P. Papejans de Morckhoven, die een boeiend overzicht gaf van de geschiedenis van de abdij. Dom Gerard van Caloen, benedictijn van Maredsous, die in 1895 de missies in Brazilië bezocht, stichtte op 15 januari 1899 een missieprocurer in het ouderlijk huis in Sint-Andries. Op 17 juni 1901 kreeg hij de vergunning een nieuwe abdij op te richten in opvolging van de oude Sint-Andriesabdij, opgericht 22 januari 1100 en opgeheven in 1796. De werking was vooral gericht op missie-apostolaat, in de eerste plaats op de missie in Brazilië. Daarvoor kwamen vele novicen uit Duitsland, en was de voertaal Portugees als voorbereiding op het werk in de missie. In 1910 werd een abdijschool opgericht die, om conflicten met de Brugse bisschop Waffelaert te vermijden, tot internaat werd beperkt.

In 1920 waren er 71 monniken; in 1940 220: dit hield in dat een regelmatige uitbreiding van de gebouwen noodzakelijk was. In de loop der jaren werden de missieactiviteiten ook uitgebreid tot Afrika en China. Ter plaatse ontstond het liturgisch apostolaat, met tijdschriften zoals *Bulletin paroissial liturgique* en *Art d'église*, en met als onmiskenbaar meest bekende realisatie het missaal van Dom Gaspar Lefebvre. Vanaf de jaren vijftig was er de liturgische vernieuwing met Dom Thierry Maertens en *Paroisse et Liturgie*. In 1972 was er de pijnlijke beslissing tot het splitsen van de abdij, waarbij de Franstaligen naar een nieuwe stichting in Ottignies gingen. Dit zijn slechts enkele elementen uit deze boeiende uiteenzetting. Wie zich verder in de abdijschiedenis wil verdiepen, verwijzen wij naar de publicaties van de spreker.

Hierna heette de voorzitter E. D'hondt de aanwezigen welkom, en in het bijzonder mev. Myriam Dewilde van de Openbare Bibliotheek St.-Salvator te Harelbeke, die lid wenst te worden, en broeder Joris Van Gool van de Sint-Sixtusabdij Westvleteren, die daarmee voor de eerste maal deze abdij – al jarenlang lid van onze vereniging – vertegenwoordigde op onze vergaderingen.

Verder richtte hij ook een hartelijk welkom aan H.-J. Schmalohr, de ons vertrouwde vertegenwoordiger van de AKThB.

P. Bernard Bruning informeerde ons over de nieuwe website van Augustiniana aan de hand van een gekopieerd overzicht, omdat een rechtstreekse demonstratie hier niet mogelijk was. De website (www.augustiniana.org) ontstond uit een eerste initiatief om de bibliografie over de Augustijnen, zoals die wordt samengesteld door A. De Meyer in opvolging van Norbertus Teeuwen en verschijnt in *Augustiniana*, op een CD-ROM te zetten. Dit project werd in samenwerking met uitgeverij Peeters opgezet, maar omwille van technische moeilijkheden stopgezet. Het project werd op een nieuw spoor gezet door te opteren voor een website, waarvoor werd samengewerkt met de firma Emerge. Doel was de structuur van de bibliografie overbrengen naar de structuur van een database, met behoud van alle elementen.

Carine Dujardin gaf een overzicht van de activiteiten die het KADOC organiseert in 2001-2002 n.a.v. zijn 25ste verjaardag. Bij deze gelegenheid zal er ook een 'Zilveren Nieuwsbrief' verschijnen, waarin buitenstaanders hun terugblik op deze 25 jaren beschrijven. Meer informatie in de KADOC-Nieuwsbrief of op de website: <http://www.kuleuven.ac.be/kadoc>.

Marina Teirlinck gaf een overzicht van het conversieproject van Cageweb (= Catalogus Gentse Wetenschappelijke Bibliotheken). Zie de bijdrage eerder in dit nummer.

Hierna nodigde P. Victor Broekaert ons uit om samen met de abdijgemeenschap het middagmaal te gebruiken. Zo kregen we de gelegenheid om met monniken van de abdij van gedachten te wisselen.

De namiddag werd aangevangen met het huishoudelijke gedeelte: de voorzitter stelde enkele nieuwe publicaties voor en liet deze ter inzage circuleren, evenals een aantal tijdschriften van zusterverenigingen. Voor de LIBIS-gebruikers wees hij op de eerstvolgende LIBIS-dag op 12 december. Verder was het mandaat van de secretaris Kris Van de Castele ten einde. Hij werd bij handgeklap herkozen.

Er werd een rondvraag gehouden over de automatisering in onze bibliotheken:

- ▶ Joris Van Gool informeerde ons over de WAB (Werkgroep Abdijbibliotheken) die in 1997/98 terug werd geactiveerd. Aanleiding daartoe was het automatiseringsprogramma Bidoc, ontworpen door Lieven Fourez, en geïntroduceerd in de bibliotheek van de abdij O.L.V. Nazareth te Brecht. Het programma wordt in een aantal abdijbibliotheken in

Nederland en Vlaanderen gebruikt: 6 benedictijnen- en 6 trappistenabdijen, en ook in enkele seminariebibliotheken (Hasselt, 's-Hertogenbosch, Rolduc) en kloosterbibliotheken (vb. Zusters van Liefde te Gent). Er werd een Bidoc-gebruikersgroep opgericht, momenteel bestaande uit 19 leden. Er zijn twee vergaderingen per jaar, waarbij men nu 1 maal per jaar vergadert over Bidoc: uitwisselen van bestanden en het maken van afspraken over invoer, titel, trefwoord e.d.; en 1 maal per jaar besteedt aan voortgezette vorming van de bibliothecarissen.

- ▶ dr. Andreas Beck van de Evangelische Theologische Faculteit te Heverlee meldt dat zij voor hun collectie van 20.000 banden, overwegend engelstalig, een eigen weg volgen volgens Z39.50 protocol van de Library of Congress, waarvan zij de beschrijvingen overnemen. Het systeem is in het Engels.
- ▶ Hermann-Josef Schmalohr kondigt aan dat in 2002 een nieuwe editie van de 'Kirchlicher Verbundskatalog' op CD-ROM zal verschijnen: deze bevat 1,5 miljoen titels van een 70-tal kerkelijke bibliotheken.
- ▶ Kris Van de Castele meldt dat voor de bibliotheek van het Seminarie te Antwerpen, sinds medio 2000 aangesloten op het Brocadesysteem van Universiteit Antwerpen, een beroep werd gedaan op vrijwilligers om de conversie van de kaartcatalogus uit te voeren: een oproep in *Kerk en Leven* leverde 13 belangstellenden op, waarvan er na opleiding 7 overbleven die hieraan elk gemiddeld twee halve dagen per week komen werken: meer dan 20.000 titels werden in deze periode ingevoerd.
- ▶ De secretaris zal de gegevens die via het enquêteformulier (rondgestuurd samen met de uitnodiging voor deze bijeenkomst) werden meegedeeld verzamelen in een overzicht.

Hierna was het woord aan pater Victor Broekaert die ons informeerde over de abdijbibliotheek. Van de oude abdij zijn er geen boeken aanwezig; daarvan bevinden zich wel boeken in het seminarie, op het bisdom en in de stadsbibliotheek, waar ook een catalogus van de oude abdijbibliotheek bewaard wordt. Pater Victor heeft deze bestudeerd en een vergelijking gemaakt met de hedendaagse collectie. Naast verschillen leverde deze ook een aantal parallellen op: spiritualiteit vb. besloeg in de oude collectie 22%, in de hedendaagse 25%. De huidige collectie heeft een omvang van 180.000 banden, en kent nu een aangroei van 1.500 banden per jaar. Uiteraard vindt men in de bibliotheek een weerspiegeling van de geschiedenis van het leven in de abdij: uit de beginjaren zijn er zo heel wat Duitse en Portugese boeken aanwezig. Aansluitend

bezochten wij onder leiding van pater Victor de bibliotheek, waarna wij de gelegenheid kregen om in de 'Hoeve' nog even na te praten bij een kopje koffie en afscheid te nemen. Wij danken pater Victor Broekaert, de abt en de abdijsamenleving voor deze boeiende bijeenkomst.

MEDEDELINGEN

1. Uit de vereniging

1.1. Bestuur

Het bestuur vergaderde op woensdag 12 juni 2001 te Gent (BV 99). De aandacht ging er vooral naar de evaluatie van de lentevergadering bij het Davidsfonds, de voorbereiding van de herfstvergadering, de jaarvergadering van BETH en de V.R.B.-Informatie.

1.2. Leden

Ger-Jan Bruins, OSA, heeft, omwille van veranderde werkzaamheden, ontslag genomen.

Nieuwe leden:

- ▶ André Maes, Bibliotheek Broeders van Oostakker: Isidoor De Vosstraat 10/5, 9040 Gent (St. Amandsberg); tel.: 09.238.30.15; e-mail: agj.maes@belgacom.net
- ▶ Myriam Dewilde, O.B. Sint-Salvator Harelbeke: Markstraat 88, 8530 Harelbeke
- ▶ Br. Joris Van Gool is de nieuwe bibliothecaris van Sint-Sixtusabdij Westvleteren.

2. Nieuws uit andere verenigingen¹

2.1. Association of British Theological and Philosophical Libraries

Van het Bulletin of the ABTAPL ontvingen we volgende afleveringen:

- ▶ 8(2001)1 (March): hierin o.a.: Pierre BEFFA: *The World Council of Churches library: an international library ?* (p. 5-7); Marie-Pierre DETRAZ: *The RSLP revelation project: unlocking research resources for 19th and 20th century church history and christian theology* (p. 8-13), een verslag over de conversie van 149.950 bibliografische beschrijvingen m.b.t. kerkgeschiedenis en theologie naar een geautomatiseerd bestand, uitgevoerd aan de University of Birmingham,

---

1. Wie belangstelling heeft voor één van de vermelde artikels, kan een kopie aanvragen bij de secretaris.

onder impuls van het Research Support Libraries Programme; Rachel STEPHENS: *An eye-opening experience in Johannesburg Central Library* (p. 14-16)

- ▶ 8(2001)2 (June): *Report of annual general and spring meetings, Exeter 5th-7th April 2001* (p. 3-5); Graham P. CORMISH: *On being the president* (p. 6-8); David R. STEWART: *From then to now: a brief historical survey of the American Theological Library Association* (p. 9-17); Robert OMBRES: *Ecclesiastical law books at Trinity Hall, Cambridge* (p. 18-20); Chris BELDAN: *The library at Columbanus Community of Reconciliation, Belfast, Northern Ireland* (p. 21); Rosemary SEATON: *Introducing the Mundus project* (p. 22-23); Adam HOOD: *Authority and governance in the Roman Catholic Church* (p. 24-25)
- ▶ 8(2001)3 (November): *Report of the 2001 Autumn meeting* (at the Marx Memorial Library, London, 7th November, p. 4-5); Penelope HALL: *Report of the 30th general assembly of BETH (Erfurt)*, gevolgd door een samenvatting van de welkomstoespraak door Joachim Bepler, voorzitter van de AKThB en het jaarrapport 2001 dat ATLA er voorstelde (p. 5-11); Graham P. CORMISH: *The EU copyright directive: what might it mean?* (p. 12-15); Michael WALSH: *Making theology pay* (p. 15-19); Peta DUNSTAN: *The new Divinity Faculty Library in Cambridge* (p. 20-21); Peter THOMAS: *Exeter Cathedral library* (p. 21-23); Margaret ECCLESTONE: *Mountaineering and theology* (p. 24-26).

2.2. *Associazione dei Bibliotecari Ecclesiastici Italiani*

Van het 'Bolletino di informazione' ontvingen we afl. 2001, nr. 2: hierin o.a.: nieuws en verslagen uit het verenigingsleven, met de voorstelling van de tweede editie van de CD-ROM met de catalogus van 40 kerkelijke bibliotheken; Elisabetta STEVANIN: *La IX giornata dei Beni culturali ecclesiastici, Roma, 1° marzo 2001* (p. 15-18); Lucia SARDO: *La formulazione dei punti d'accesso: la scelta* (p. 19-22); *La Biblioteca diocesana di Nola* (p. 23-24)

2.3. *Association des Bibliothèques Chrétiennes de France*

We ontvingen van het 'Bulletin de liaison de l'ABCF' n° 118 (novembre 2001); hierin o.a.: Irénée NOYE: *A propos de l'Ecole française, le livre déforme-t-il le message?* (p. 2-12); Nadine BODDAERT: *Le catalogage des livres liturgiques et directives de l'IFLA* (p. 15-18).

2.4. Bibliothèques Européennes de Théologie

De jaarlijkse vergadering van BETH vond plaats te Erfurt, 4-9 september 2001. De V.R.B. werd er vertegenwoordigd door E. D'hondt en K. Van de Castele.

Voor het verslag verwijzen we naar het 'report' van BETH-secretaris Pierre Beffa op de website:

<http://www.theo.kuleuven.ac.be/beth>.

We vullen dit aan met enkele nieuwtjes:

- ▶ de Poolse vereniging FIDES werkt sinds 1995 aan een centrale catalogus van haar bibliotheken. Deze is nu beschikbaar op CD-ROM en ook online raadpleegbaar via Internet (*www.fides.org.pl*)
- ▶ de CD-ROM met de ZID (Zeitschrifteninhaltsdienst Theologie) van Tübingen wordt vanaf 2002 op de markt gebracht door uitgeverij Mohr onder de naam Index Theologicus (IxTheo); een netwerk versie (met 4 updates per jaar) zal 199 € kosten, een single place versie (met 2 updates per jaar) 49 €.
- ▶ de Erzbischöfliche Diözesan- und Dombibliothek krijgt een nieuwe bibliothecaris i.o.v. dr. Juan-Antonio Cervello-Margalef, nl. prof. dr. Heinz Finger. Daar gaat ook een nieuw project van start, tevens wereldprimeur, nl. de digitale handschriftenbibliotheek onder de naam: *Codices Electronici Ecclesiae Coloniensis* (CEEC); meer informatie op: *www.ceec.uni-koeln.de*

IN MEMORIAM PATER LUCIAAN CEYSSENS OFM

Op 10 april 2001 overleed pater Luciaan (Willem) Ceyskens te Sint-Truiden.

Pater Luciaan Ceyskens ofm begon zijn werk als bibliothecaris in de bibliotheek van Turnhout. Na de bombardementen op het klooster van Sint-Truiden in 1940 werkte hij aan de wedersamenstelling van de collectie van de Minderbroeders. De collectie werd toen tijdelijk ondergebracht in het college van de Ierse Minderbroeders te Leuven. Een verslag hierover (van zijn hand) kon men lezen in V.R.B.-Informatie 20(1990)1/2.

Na de wedersamenstelling publiceerde Pater Ceyskens zijn *Korte handleiding voor onze kloosterbibliothecarissen en -archivarissen* (1942).

Hij publiceerde eveneens meer dan 12.000 bladzijden over het Jansenisme. M. Lamberigts geeft een kort overzicht van het leven en werk van L. Ceyskens in *Revue d'histoire ecclésiastique*, vol. 96 (2001), p. 666-669.

IN MEMORIAM PATER JO VAN BRABANT SJ

Op 9 augustus 2001 overleed pater Jo Van Brabant te Heverlee-Leuven. Hij werd geboren te Hasselt op 6 maart 1926, trad in de sociëteit te Drongen op 14 augustus 1926 en werd priester gewijd te Leuven op 14 augustus 1943. Hij was retoricaaleraar aan het St. Jozefscollege in Aalst en werd in 1966 aangesteld als hoofdbibliothecaris van de UFSIA. In datzelfde jaar werd hij ook lid van onze vereniging. Hij nam regelmatig en actief deel aan de vergaderingen; in 1971 was hij lid van een werkgroep vakopleiding en op zijn initiatief kwam er in 1977 een herziening van de statuten.. Hij was op UFSIA ook tweemaal gastheer voor onze algemene vergaderingen: AV 6 op 13 maart 1968 en AV 34 op 31 maart 1982, n.a.v. de bouw van de nieuwe bibliotheekcentrale van de UFSIA. Hij verleende ook logistieke ondersteuning voor de aanmaak en verspreiding van de V.R.B.-Informatie en onderhield met velen professionele contacten op hartelijke wijze. In 1986 vroeg hij vervroegd pensioen aan. In de jaren die volgden werd hij heel anders dan voorheen: de joviale persoonlijkheid werd

langzamerhand iemand die op zichzelf terugplooid. Een enkele keer reageerde hij op de uitnodigingen voor onze vergaderingen; steevast schreef hij dan: 'groet de vrienden van me'.

Theo Boeckx schreef een uitgebreid 'In memoriam pater Jo Van Brabant S.J.' in: *Bibliotheek- & archiefgids* 77(2001)5, p. 44-46.

ONDERWIJSMEDIATHEEK OBED

OBED (Ondersteuning, Begeleiding En Documentatie) is een onderwijsmediatheek, verbonden aan het Diocesaan Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (DSKO, Noorderlaan 108, 2030 Antwerpen; ingang via Canadalaan 113) en beheerd door inspecteur-adviseur Ronald Sledsens. Obed is ook een minder bekende naam uit de bijbel: de zoon van Ruth, grootvader van David. De naam betekent 'dienaar' en dat is precies wat Obed wil: leerkrachten ten dienste staan. De mediatheek richt zich in de eerste plaats tot leerkrachten van het vak Godsdienst of Levensbeschouwing en dit op alle niveaus: van kleuteronderwijs tot en met hoger onderwijs. De dienstverlening is nu op punt gesteld met het activeren van een uitgebreide website: www.obed.be. Drie catalogi kunnen on-line geraadpleegd worden:

- ▶ trefwoordencatalogus van artikels en multimedia producten: 40.000 items
- ▶ godsdienstbibliotheek gerangschikt op trefwoord en titel
- ▶ pedagogische bibliotheek eveneens op trefwoord en titel

De materialen worden uitgeleend voor een periode van 14 dagen.

De website bevat daarnaast ook het aanbod aan navorming voor leerkrachten godsdienst in het secundair onderwijs en links naar andere sites die bruikbaar zijn voor catechese.

Obed is alle werkdagen open van 9 tot 16 uur en op zaterdagen van 10 tot 12.30 uur. Tijdens de schoolvakanties enkel op donderdagen geopend. Tel.: 03/543.97.16; e-mail: obed@skynet.be

VERHUISDE BIBLIOTHEKEN

In het vorige nummer van V.R.B.-Informatie kon u informatie vinden over de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal (IDGP). Intussen is de IDGP verhuisd naar de Faculteit Godgeleerdheid te Leuven. Wie de stafmedewerkers wenst te bereiken, kan dit voortaan op het nr. 016/32.84.29. De boeken van de dienst werden geïntegreerd in de collectie van de Bibliotheek Godgeleerdheid; raadpleging is mogelijk tijdens de openingsuren van de bibliotheek.

De collectie van het Latijns-Amerikaans College te Leuven werd verhuisd naar de Bibliotheek van de Faculteit Godgeleerdheid (Leuven). Het volledige bezit werd ingevoerd in LIBIS.

De Mariale Bibliotheek (SMM, Diestsevest Leuven – voor sommigen bekend als ‘de bibliotheek van pater Hupperts’) werd eveneens overgebracht naar de Bibliotheek van de Faculteit Godgeleerdheid. Een beschrijving van de collectie tot 1830 vindt men in F. GISTELINCK, *Bibliotheca Mariana Lovaniensis*, Leuven: Bibliotheek van de Fac. Godgeleerdheid, 1997. De titels van de ± 20.000 boeken van na 1830 werden in LIBIS opgenomen. Een catalogus van de volledige collectie zal binnenkort op CD-ROM verschijnen.

De volgende vergadering zal plaatsvinden op
woensdag 2 oktober te Maredsous.